

Jong in Brabant

erfgoed
brabant

Jong in Brabant docentenhandleiding

In deze docentenhandleiding vindt u informatie over het project *Jong in Brabant* en over de lessuggesties die ontwikkeld zijn bij dit project. Het lesmateriaal is ontwikkeld voor groep 8 en bestaat uit vier lessuggesties die variëren in tijd. Het lesmateriaal zoomt in op jongerencultuur nu en toen. Historisch beeldmateriaal van filmmaker Johan Adolfs uit de jaren zestig staat hierbij centraal. Het lesmateriaal is ontwikkeld voor scholen in Brabant. De suggesties zijn een hulpmiddel voor omgevingsonderwijs bij u op school.

Project *Jong in Brabant*

Erfgoed Brabant ontwikkelde in 2011 het project *Jong in Brabant*, een project over jongerencultuur nu en toen. Jongeren in het voortgezet onderwijs (12-13 jarigen) lieten zich inspireren door historische beelden van filmmaker Johan Adolfs over het dagelijkse leven in hun dorp en maakten samen met een regisseur een nieuwe film (met oude en nieuwe beelden) over hun leven in Aalst, Berkel-Enschot of Etten-Leur. In de films worden er vergelijkingen getrokken en verschillen opgemerkt over hoe het is om tegenwoordig jong te zijn en hoe dat was in de periode 1950-1970. Naar aanleiding van deze films werden verhalen verzameld over jongerencultuur van nu en toen. De verhalen werden gepubliceerd in lokale kranten en huis-aan-huis-bladen. Op de website <http://www.levensloopbrabant.nl/thema/2/jong-in-brabant.html> zijn de ingekorte films van Adolfs, de nieuwe films van de jongeren en de verhalen te bekijken.

Jong in Brabant in de klas

In *Jong in Brabant* speelt het beeldmateriaal van Adolfs een belangrijke rol. Tussen 1950-1970 bracht hij Brabantse dorpsbewoners in beeld tijdens hun dagelijkse leven en juist daardoor zijn de films een geweldige bron voor lokale geschiedenis. De oorspronkelijke films van Adolfs duren ongeveer zestig minuten.

Erfgoed Brabant en het Regionaal Archief West-Brabant hebben de films ingekort tot vijftien minuten aan de hand van thema's die interessant zijn voor jongeren zoals vrijetijdsbesteding, verenigingsleven, school, mode en straatbeelden.

Met het lesmateriaal kunt u met de ingekorte films van Adolfs in de klas aan de slag.

Het lesmateriaal *Jong in Brabant* sluit aan bij de belevingswereld en omgeving van de leerlingen uit groep 8. Leerlingen in de bovenbouw van het basisonderwijs leren graag dingen uit en over hun omgeving. Omgevingsgeschiedenis is een goede manier om te laten zien dat geschiedenis niet alleen uit boeken komt, maar overal om ons heen is. Historisch onderzoek doen in de omgeving is een vorm van actief en zelfstandig leren. De leerlingen van groep 8 zitten ook in de leeftijd dat jongerencultuur hun interesse heeft en zij met belangstelling kijken naar het leven van leerlingen in de eerste klassen van het voortgezet onderwijs.

Het lesmateriaal is ingebed in het curriculum van het basisonderwijs. De films van Adolfs spelen zich af in het **tijdvak van televisie en computer (1950-2000)**. Het sluit op de volgende wijze aan bij de canonvensters en kerndoelen van wereldoriëntatie in tijd en ruimte.

Canonvensters

- Annie MG Schmidt (jaren vijftig)
- Willem Drees (de verzorgingsstaat, vanaf jaren vijftig)
- De televisie
- Veelkleurig Nederland: geloofwaardige gebouwen (kerken, synagogen, moskeeën)

Kerdoelen:

- 51 De leerlingen leren gebruik te maken van eenvoudige historische bronnen en ze leren aanduidingen van tijd en tijdsindeling te hanteren.
- 52 De leerlingen leren over kenmerkende aspecten van de volgende tijdvakken: jagers en boeren; Grieken en Romeinen; monniken en ridders; steden en staten; ontdekkers en hervormers; regenten en vorsten; pruiken en revoluties; burgers en stoommachines; wereldoorlogen en holocaust; televisie en computer.
- 53 De leerlingen leren over de belangrijke historische personen en gebeurtenissen uit de Nederlandse geschiedenis en kunnen die voorbeeldmatig verbinden aan de wereldgeschiedenis.

Lesmateriaal

Het lesmateriaal bestaat uit vier uiteenlopende suggesties voor in de klas. De vier lessuggesties verschillen sterk in het aantal lessen dat u nodig heeft om ze uit te voeren. U kunt er voor kiezen om een van de lessuggesties uit te voeren of om ze allemaal in een project over omgevingonderwijs uit te werken.

De films van Johan Adolfs over Aalst, Berkel-Enschot, Etten-Leur, Fijnaart, Rijsbergen, Willemstad en Zevenbergschen Hoek vormen de basis van de lessuggesties. Deze films en de lessuggesties vindt u op de website. Ga naar <http://www.levensloopbrabant.nl/thema/2/jong-in-brabant.html> en klik op lesmateriaal.

Lessuggestie 1: Kijken naar vroeger

Lesdoelen:

- De leerlingen kunnen kritisch kijken naar filmbeelden en hun eigen leven vergelijken met die van de gefilmde jongeren in de jaren zestig.
- De leerlingen kunnen discussiëren over verschillen en overeenkomsten tussen vroeger en nu.

Duur:

Eén lesuur.

Benodigheden:

Beamer of digitaal schoolbord en leerlingenblad met kijkvragen.

Verwerkingsvorm:

Kijkvragen.

Inleiding:

In deze les bekijkt u de ingekorte film van Johan Adolfs. De leerlingen krijgen een leerlingenblad met kijkvragen. Dit leerlingenblad met kijkvragen is in .pdf gemaakt en vindt u op <http://www.levensloopbrabant.nl/thema/2/jong-in-brabant.html> bij het kopje lesmateriaal. U kunt de kijkvragen kopiëren en aan uw leerlingen uitdelen. De vragen op het leerlingenblad gaan over de thema's vrijetijdsbesteding, verenigingsleven, school, mode en straatbeelden en zoomen voornamelijk in op de verschillen. Voor de leerlingen zijn verschillen vaak makkelijker te benoemen dan overeenkomsten, omdat ze meer in het oog springen. Als het thema zich er voor leent, wordt er ook naar de overeenkomsten gevraagd. Over elk thema wordt een algemene vraag en een persoonlijke vraag gesteld.

Opdracht:

1. Bekijk met uw leerlingen de ingekorte film van Adolfs van uw dorp. Ga naar <http://www.levensloopbrabant.nl/thema/2/jong-in-brabant.html> en klik op lesmateriaal.
2. Laat de leerlingen de vragen op het leerlingenblad lezen.
Als de leerlingen de vragen hebben gelezen, bekijken ze het filmmateriaal en maken ze de vragen. U kunt de leerlingen eventueel het filmpje nogmaals laten zien en de kijkvragen laten aanvullen.

Kijkvragen:

Vrijetijdsbesteding:

1. Noem 3 verschillende dingen die jongeren in de jaren zestig in hun vrije tijd deden.
2. Welke verenigingen zie je in het filmpje?
3. Wat doe jij in je vrije tijd?
4. Zie je in de film leeftijdsgenoten die hetzelfde deden?

School:

5. Noem 2 verschillen tussen de school (en klas) toen en nu en noem 2 dingen die hetzelfde zijn gebleven.
6. Wat lijkt je leuker: school toen of nu? Waarom?

Mode:

7. Noem 3 verschillen tussen de mode uit de jaren zestig en nu.
8. Welke kleding uit het filmpje zou je zelf nog aan doen? Wat zou je juist echt niet dragen?

Straatbeelden:

9. Kies een plek uit het dorp die je herkende uit de film. Wat is er hetzelfde gebleven?
10. Vind je het dorp nu mooier dan in de film van Adolfs of juist niet? Waarom vind je dat?

3. Bespreking van de kijkvragen:

De vragen verschillen per dorp en leerling en zullen enige discussie opleveren. Voor alle vragen geldt dat u uw leerlingen vraagt om zo concreet mogelijk te antwoorden. Laat uw leerlingen voorbeelden geven en vraag hun waarom ze iets vinden.

- Het thema mode is bij uitstek een onderwerp dat discussie uitlokt. Wijs de leerlingen erop dat mode steeds verandert, maar zich ook herhaalt. Laat leerlingen nadenken over dingen die mensen in de toekomst wellicht raar vinden aan onze mode. Noem hierbij bijvoorbeeld de Ugg-laarzen of iets anders wat u opvalt in de klas.
- Bij het thema straatbeelden kunt u uw leerlingen laten verwoorden wat ze nu mooier of lelijker vinden in het dorp. Ga in op de functie van de veranderingen. Bijvoorbeeld nieuwbouw om het aantal faciliteiten in het dorp te vergroten.

Lessuggestie 2: Een eigen film over het dorp

Lesdoelen:

- De leerlingen kunnen op kritische wijze naar hun omgeving te kijken en aangeven wat ze de moeite waard vinden om te bewaren.
- Leerlingen kunnen naar hun hedendaagse gewoontes en waarden kijken en aangeven wat zij willen bewaren voor de toekomst.
- De leerlingen kunnen datgene wat zij de moeite van het bewaren waard vinden, filmen en vastleggen.
- De leerlingen kunnen taken verdelen en verantwoordelijkheid voor hun taken nemen.
- De leerlingen kunnen een eenvoudig script schrijven, draaiboeken maken, filmen en monteren.

Duur:

Zes lessen (twee uur voor introductie en scriptschrijven, twee uur voor het filmen en twee uur voor importeren, monteren en uploaden).

Benodigheden:

Aantal computers met internet, videocamera's, invulscript en draaiboek, digitaal schoolbord en begeleiders voor het filmen in het dorp.

Verwerkingsvorm:

Filmpje van maximaal drie minuten in vijf scènes.

Inleiding:

In deze les ontwikkelt u met uw leerlingen een nieuwe film waarbij het materiaal van Adolfs als inspiratie dient. De belangrijkste vraag in deze film is: wat wil jij bewaren voor de toekomst? De filmopdracht is uitgewerkt in een stappenplan.

Opdracht:

De leerlingen maken in groepen van vier leerlingen aan de hand van de onderstaande zes stappen een filmpje van maximaal drie minuten over hun dorp en leven. Op kennisnet.nl staat goede informatie die u kunt gebruiken bij het maken van een film met uw leerlingen. Kijk op <http://video.kennisnet.nl/video-maken/film-maken> voor meer informatie en handleidingen.

Stap 1 Idee bedenken

Kijk met uw leerlingen de Adolfs films. Kijk vervolgens met de leerlingen de filmpjes die de leerlingen uit de eerste klassen van het voortgezet onderwijs hebben gemaakt op <http://www.levensloopbrabant.nl/thema/2/jong-in-brabant.html>. Ga naar lesmateriaal.

Naar aanleiding van de filmpjes heeft u een klassengesprek met de leerlingen. Het gesprek gaat over de waarde van het bewaren voor de toekomst en over wat zij belangrijk vinden aan hun leven en hun dorp. Verdeel uw klas in groepjes van vier leerlingen. Laat de groepen een woordspin maken over het dorp en hun leven. Op basis van het klassengesprek en de woordspin kiezen de groepjes hun vijf beste ideeën. Die werken ze uit tot de vijf scènes voor hun film. Bespreek de ideeën van de groepen klassikaal.

Stap 2 Uitwerking van het idee

Laat de leerlingen bedenken hoe zij hun idee willen uitvoeren en wat daar voor nodig is. Als ze bijvoorbeeld willen interviewen moeten ze interviewvragen bedenken en mensen benaderen. Geef als tip mee dat de leerlingen open vragen stellen en dat er toestemming gevraagd wordt aan de mensen die zij interviewen om hun filmpje online te zetten.

Laat de leerlingen een eenvoudig script schrijven (zie hiervoor het invulscript in .pdf). Elke groep bedenkt wat zij in vijf scènes wil laten zien. In het script schrijven ze op wat ze willen laten zien, horen en waar ze willen filmen.

Stap 3 Productie van de film in scènes

De leerlingen maken een draaiboek (zie hiervoor het invuldraaiboek in .pdf). Laat de leerlingen alles zo concreet mogelijk opschrijven in het draaiboek, laat ze een taakverdeling maken (taken als: wie neemt de camera mee, wie gaat er filmen en wie interviewen, wie let er op het script) en bespreek de draaiboeken met de groepjes. Als u het draaiboek heeft goed gekeurd, kunnen de leerlingen echt aan de slag!

De leerlingen filmen in groepjes hun scènes. Let op dat uw leerlingen korte stukken filmen omdat hun filmpjes maximaal 3 minuten mogen duren! Omdat het bij dit project vooral om scènes in het dorp zal gaan, is het belangrijk om extra begeleiding te regelen. Laat de leerlingen steeds het draaiboek gebruiken. Trek voor dit onderdeel een hele ochtend uit.

Stap 4 Importeren, monteren en bewerken

De leerlingen importeren hun gefilmde materiaal. Vervolgens zetten ze de verschillende beelden op de juiste plek. Laat de leerlingen hun script dat ze in stap 2 hebben gemaakt als leidraad gebruiken. De leerlingen monteren de vijf scènes achter elkaar. Laat de leerlingen steeds kijken of hun film niet te lang wordt.

Technische ondersteuning:

Veel scholen zullen toegang hebben tot Windows movie maker. Kennisnet heeft filmpjes gemaakt die u stap voor stap uitleggen hoe je importeert en monteert. Klik op <http://video.kennisnet.nl/screencasts-moviemaker/> voor meer uitleg over importeren en monteren. Let op dat uw leerlingen toestemming hebben van de geïnterviewden en geen beeld of geluidsfragmenten gebruiken waar copyright op zit. Erfgoed Brabant kan geen filmpjes plaatsen waar muziek onder zit in verband met de rechten hiervan.

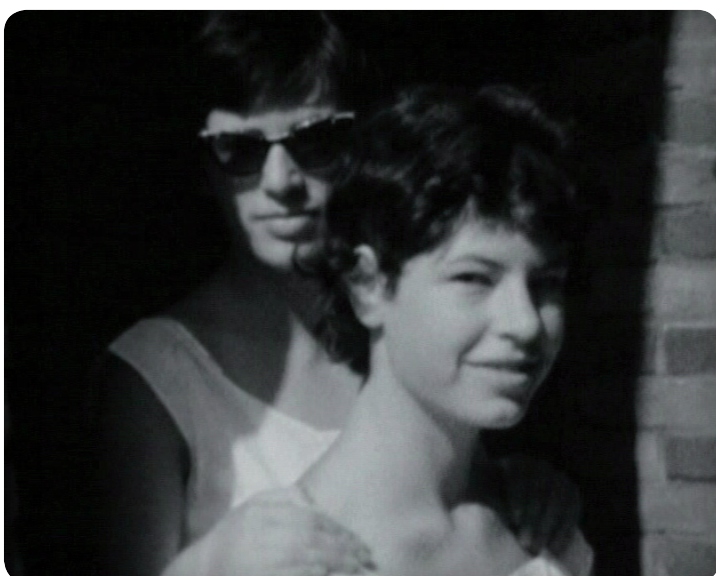
Stap 5 Uploaden naar youtube.com

Zet de filmpjes van de leerlingen op youtube.com zodat ze verbonden kunnen worden met de website levensloopbrabant.nl. Klik hier http://upload.youtube.com/my_videos_upload om te kijken

hoe u filmpjes op youtube.com zet. Mail vervolgens naar Erfgoed Brabant als u het materiaal op de website wilt zetten. Doe dit door een e-mail naar educatie@erfgoedbrabant.nl te sturen met daarin de link naar het materiaal op youtube en een kort bijschrift bij elk filmpje. Het materiaal wordt dan op <http://www.levensloopbrabant.nl/thema/2/jong-in-brabant.html> gezet.

Stap 6 Vertoning!

Laat de groepen hun film vertonen. Dat kan in de klas, maar het is nog leuker om een filmavond te organiseren waarbij elke groepje zijn ouders mag uitnodigen voor de vertoning. U kunt hier zelf een awardshow van maken door de ouders de leerlingen van elke productie punten te geven en aan het einde van de avond een "Oscar" uit te reiken aan de groep met de meeste punten.

Lessuggestie 3: Hoe was dat vroeger?

Lesdoelen:

- De leerlingen kunnen kritisch kijken naar filmbeelden en hun eigen leven vergelijken met die van de gefilmde jongeren in de jaren zestig.
- De leerlingen kunnen verschillen en overeenkomsten in het leven van hun grootouders en hun zelf benoemen.
- De leerlingen kunnen interviewvragen maken en interviews af te nemen.
- De leerlingen kunnen een verslag van het interview uitwerken in een door henzelf gekozen creatieve vorm.

Duur:

Drie lesuren en een huiswerkopdracht (interview).

Benodigheden:

Pen en papier en eventueel taperecorder voor het interview.

Verwerkingsvorm:

Naar keuze van de leerling. Bijvoorbeeld gedicht, lied, film, spreekbeurt, presentatie, strip of geschreven verslag.

Inleiding:

Voor deze opdracht interviewen uw leerlingen hun grootouders.

Opdracht:

1. Kijk eerst ter inspiratie naar de dorpsfilms met uw leerlingen.
Ga naar <http://www.levensloopbrabant.nl/thema/2/jong-in-brabant.html> en klik op lesmateriaal.
2. Maak met uw leerlingen vragen voor hun interview. Denk aan vragen als:
 - Wat deden jouw grootouders in hun vrije tijd, wat doe jij nu?
 - Wat moesten jouw grootouders doen als ze thuis meehielpen? Moesten ze meer of minder dan jij doen?
 - Zijn ze ooit verhuisd uit het dorp en waarom?
 - Hoe zag hun klas eruit? Welke vakken kregen zij in de laatste klas van de lagere school? Wat zijn de verschillen met jouw klas?
 - Zit jij bij een vereniging? Zaten zij bij een vereniging? Ontdek verschillen met jouw eigen vereniging.
 - Was er een bepaalde rage toen jouw grootouders? Bv zoals het sparen van voetbalplaatjes? Wat is er nu een rage?
3. Laat de leerlingen een foto van hun grootouders zoeken in de leeftijd van de leerling. Het leukst is het als ze een foto vinden waar de grootouder iets doet wat de leerling nu ook nog doet.

Denk bijvoorbeeld aan een foto tijdens carnaval of bij een muziekoptreden. Laat de leerling beschrijven wat er veranderd is in de situatie. De verslagen kunnen worden opgestuurd naar educatie@erfgoedbrabant.nl om geplaatst te worden op de website.

4. De leerlingen maken een verslag van het interview met hun grootouders. De leerlingen mogen zelf weten welke vorm zij daarvoor kiezen. Ze kunnen een filmpje maken, het interview uitwerken als een verslag, een strip maken van hoe het vroeger was bij hun grootouders of ze maken een gedicht liedje of rap. Het belangrijkste is dat ze in hun verslag de drie grootste verschillen en de drie belangrijkste overeenkomsten tussen hun leven en dat van hun grootouders benoemen.

Lessuggestie 4: Op zoek naar Adolfs in de omgeving

Lesdoelen:

- De leerlingen kunnen kritisch kijken naar filmbeelden en hun eigen leven vergelijken met die van de gefilmde jongeren in de jaren zestig.
- De leerlingen kunnen eenvoudig historisch onderzoek doen in hun eigen omgeving.
- De leerlingen kunnen een fotoverslag met onderschriften maken.

Duur:

Twee lesuren voorbereiding, één lesuur dorpswandeling en twee uur verwerking fotoverslag.

Benodigheden:

Beamer of digitaal schoolbord, computers met internet, fotocamera's en begeleiding tijdens de wandeling.

Verwerkingsvorm:

Fotoverslag met onderschriften.

Inleiding:

U gaat met uw leerlingen in het dorp op zoek naar wat er is veranderd en wat hetzelfde is gebleven sinds de jaren zestig. De leerlingen doen eenvoudig historisch onderzoek naar de functie van plekken in hun dorp.

Opdracht:

1. Laat de leerlingen de film van uw dorp zien.
Ga naar <http://www.levensloopbrabant.nl/thema/2/jong-in-brabant.html> en klik op lesmateriaal.
2. U bespreekt klassikaal de filmpjes. U schrijft op het bord welke plekken in het dorp de leerlingen herkennen.
3. Daarna bepaalt u met een plattegrond van het dorp (bijvoorbeeld in google maps) waar Adolfs gefilmd heeft. Markeer deze plekken op de plattegrond. Maak van deze plekken stills (een foto van de film) uit het filmmateriaal (bijvoorbeeld met print screen op uw PC).
4. Verdeel uw klas in groepjes van vier leerlingen. Elk groepje onderzoekt een van de gekozen plekken in het dorp. Zij onderzoeken wat er nu gebeurt op deze plek en wat de functie van de plek in 1960 was. Elk groepje maakt een presentatie van een minuut over hun plek.
5. Maak vervolgens een wandeling vanuit school. Neem de oude foto's (stills) mee. Loop naar de door leerlingen gekozen plekken en onderzoek steeds de verschillen én overeenkomsten tussen vroeger en nu. Elk groepje geeft nu in één minuut hun presentatie over één van de plekken.
6. De leerlingen maken een fotoverslag met minimaal zeven foto's van de wandeling. Ze maken foto's van alle plekken waarbij in de wandeling wordt stilgestaan. Bij elke foto komt een onderschrift.

In dat onderschrift wordt de plek aangegeven en beschrijven de leerlingen de meest opvallende overeenkomsten en verschillen met vroeger.

De fotoverslagen kunnen worden opgestuurd naar educatie@erfgoedbrabant.nl om geplaatst te worden op de website.

U kunt deze opdracht uitbreiden met:

1. Een onderzoek:

Laat de leerlingen meer onderzoek doen over de gemarkeerde plekken. Dat kan door een bezoek te brengen aan een archief of de website van het archief te bekijken. Zoek de adressen van de markeerde plekken. Laat de leerlingen het adres invoeren op de volgende websites:

- Voor dorpen in West-Brabant zoeken leerlingen in de beeldbank van regionaal archief West-Brabant: <http://www.regionaalarchiefwestbrabant.nl/zoeken/films-en-fotos> .
- Voor Aalst zoeken de leerlingen in de beeldbank van het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven <http://www.rhc-eindhoven.nl/zoeken.html> (kies beeldbank)
- Voor Berkel-Enschot zoeken de leerlingen in de beeldbank van regionaal archief Tilburg <http://www.regionaalarchieftilburg.nl/zoeken-in-databases/beeldonline-fotos-kaarten-etc>
- De leerlingen gaan kijken welke functies de plek door de tijd heen heeft gehad en wat er veranderd is, aan de hand van de foto's die ze hebben gevonden in de online beeldbanken van de archieven.

2. Een wandeling:

Loop nogmaals de wandeling met grootouders of andere mensen die jong waren in de jaren zestig. Laat de leerlingen hun presentatie op papier zetten. Bij elke plek maken ze ook een vraag over vroeger waar ze benieuwd naar zijn.

U vraagt leerlingen hun grootouders uit te nodigen voor een wandeling door het dorp. U loopt dezelfde wandeling en de groepjes geven de presentaties voor hun grootouders. Dan stellen ze hun vraag. De grootouders geven antwoorden op hun vraag en vertellen hen over vroeger.

